

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput XVI. Idem Episcopo (a) Patavien, & Abbati de Borun. Bardebergen.
Patavien. diœc.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

divortii causam esse, quod falsum esse probabimus infra in cap. 3. de conjug. leprof.

(f) *Quamvis falsa sit causa.*] Cap. magne, de voto, ubi dicemus.

3. (g) *In domo propria permanere.*] Nec tunc obstat textus in cap. final. qui clericis, vel uov. ubi proponitur, mulierem post desponsationem cuiusdam Religiosi Sancti Augustini votum castitatis emisisse, eo adjecto tenore, ut in domo propria cum omni patrimonio remaneret; & cum per biennium vitam monasticam seruasset, postea matrimonium contraxit eo prætextu, quod votum casti-

tatis metu Regis & parentum emisisset. Consultus Innocentius III. decrevit, eam mulierem cogendam esse vitam religiosam peragere: Igitur quia per professionem in propria domo factam status religiosus amplectitur, & matrimonium contractum dirimitur. Nam respondendum est, quod in eo textu mulier, quæ professionem fecit, adhuc matrimonium non contraxerat, & ita rectè potuit votum castitatis emittere: at verò in præsentî textu matrimonium erat contractum, & ita sine consensu sponsi non poterat per votum castitatis dissolvi.

CAPUT XV.

Idem Ruthensi (a) Episcopo.

CONSTITUTUS in præsentia nostra Hug. Vital. lator præsentium, humili nobis confessione monstravit, quod cum esset in (b) acolytatus ordine constitutus, quandam puellam R. nomine in facie Ecclesiæ duxit in uxorem. Cumque aliquandiu cohabitassent in simul, & ipse eam carnaliter cognovisset, ortâ discordiâ inter eum, & amicos puellæ, coram te habito diligenti tractatu, prædicta puella fuit cuidam alii Vitali nomine copulata: & tu memoratum H. usque ad gradum sacerdotii ordinasti, & eidem Ecclesiæ concessisti. Cum autem eum sua conscientia remorderet, & de consilio quorundam religiosorum habitum (c) Cisterciens. Ordinis assumpsisset, tandem Abbati suo omnia revelavit; qui eum commonuit diligenter, ut super hoc saluti suæ animæ provideret. Ideoque f. t. per A. f. m. quat. si res ita se habet, prædictam R. ut recedat à præfato Vitali, cui per adulterium est conjuncta, nec prædictum monachum impetat, quominus regulare votum valeat adimplere, per cens. eccl. subl. app. obst. cogere non omittas.

NOTÆ.

1. (a) *Ruthensi.*] In tertia collectione, sub hoc tit. cap. 2. legitur *Niclenen.* in hac verò sexta legitur *Rudensens*; sed legendum esse *Ruthensens*, jam notavit Manrique tom. 3. *annal. Cisterc.* anno 1210. cap. 8. num. 9. Rutheni enim sunt populi Galliæ Narbonensis, non longè ab Arvernens, & Sanctonibus, quorum meminerunt Cæsar libro 1. de bello Gallico, Strabo libro 4. Gregorius Turon. lib. 2. *hist. cap. 36. & 37.* Sidonius lib. 4. *epist. 15. & lib. 7. epist. 6.* Ruthe-

na civitas habet Ecclesiam Cathedralem D. Stephano dicatam, cujus Præsuli Hugoni missa est præfens decretalis, de quo agunt Fratres Sarmathani tom. 3. *Gall. Christ. fol. 95a.* Chenu in *chron. Gall. fol. 354.*

(b) *Acolytatus.*] De quo gradu egi in cap. 2. de offic. *Archid.*

(c) *Ordinis Cisterciensis.*] In quo tamen monasterio non constat, quamvis esse videatur unum ex quatuor, quæ in diocesi Ruthensens. Cistercium habet, nimirum Bonavallis, Locus Dei, Belus-locus, & Bonacumba.

CAPUT XVI.

Idem Episcopo (a) Patavien. & Abbati de Borun. Barderbergen. Patavien. diœc.

Veniens ad præsentiam nostram dil. f. L. lator præsentium, nobis humiliter intimavit, quod cum olim intrandi monasterium propositum concepisset, pluribus sacerdotibus, militibus, & aliis viris præsentibus apud uxorem suam precibus institit, ut super hoc suum impertiretur assensum, eisdem presbiteris primitus exoratis, ne præfata mulieri exponeretur, quod & ipsam oporteret derelinquere (b) seculum, si viro suo daretur licentiam ad monasterium convolandi. Cumque ipsum mulier, ne ab ea discederet, vice mutuâ precaretur, ipse asserens, quod nisi ab ea possent super hoc obtinere licentiam, non solum ei se inutilem redderet, sed etiam toti mundo: ipsa demùm tam ipsius, quam multorum adstantium precibus, flentibusque devicta, caput ejus altari supposuit (c) manu sua, qui ea præsentem (d) tonsuratus ibidem, monasterium adiit, & finito probationis (e) tempore, professionem fecit solenniter monachalem.

Nnn 4

nachalem.

nachalem. Illa verò in seculo remanens, inhonestos amatores admittit; unde idem L. metuens ne suæ continentia illius incontinentia imputetur, an in monasterio perseverare debeat, à nobis consilium postulavit. Quocirca mandamus, quatenus si est ita, prædictum L. in monasterio, quod intravit, absque inquisitione cuiusquam perseverare liberè permittatis. Licet enim in hoc videatur non modicum deliquisse, quod (f) cautè asseruit, quia nisi sibi eadem mulier consentiret, tam sibi, quam toti mundo se inutilem redderet: & cum presbyteros exoravit, ne prædictæ mulieri exponerent, quod eandem relinquere seculum oporteret, si fortè licentiam daret viro; ex quo tamen eadem mulier caput viri altari sponte supposuit, & postmodum, sicut asseritur, vixit incontinentè, super revocatione ipsius non esset aliquatenus audienda, cum ipsius intentio, si eundem fortè repereret, exceptione posset commissæ fornicationis elidi, maxime cum antequam fuerit fornicata, ipsum non duxerit repetendum.

NOTÆ.

1. (a) *Paraviens.*] In tertia collectione, sub hoc titulo, cap. 3. legitur *Paraviens*: at verò in hac sexta legitur, *Pictaviens*, nec ex textus serie cognosci potest; ultra littera verior sit, immo epigraphæ adeo corrupta est, ut nullo modo cognosci possit, de quo monasterio in præfenti agatur. De diocesi Pictaviensi egi in cap. super 20. de rescriptis.
2. (b) *De relinquere seculum.*] Quia juvenis erat, & ita non solum votum castitatis emittere in seculo, verum & simul religionem ingredi tenebatur, ut probavi supra in cap. 1.
- (c) *Manusua.*] Quasi donans, seu offerens religioni, juxta tradita in cap. 2. de consuet.
- (d) *Tonsuratus.*] In formam monachi, juxta adducta in cap. 1. de regul.
3. (e) *Probationis tempore.*] Anno videlicet, juxta tradita in cap. ad Apostol. de regul.
- (f) *Cantè.*] An professio religionis emissâ per captionem, seu dolum, valida sit exposui in cap. ad nostram, in fine, de regul.

COMMENTARIUM.

4. **I**n his duabus Decretalibus exponitur casus ille, in quo unus ex conjugibus adulterium commisit; quo casu certum est, professionem in religione emitti posse ab innocente, invito eo, qui per adulterium causam divortio dedit, & culpâ suâ jus repetendi conjugem ad mutuam cohabitationem amisit, ut in præfenti docetur, & probant Sanchez de matrim. lib. 10. disput. 11. num. 2. & alii supra laudati in cap. 3. hoc tit. Atque ideo adulterio conjugè ignorante, aut sciente, similiter professio fieri poterit, ex l. qui potest invitis 26. ff. de reg. jur. quare nec illius consensus desideratur, nec ut emittat castitatis votum, exigitur. Sanchez ubi proxime & disput. 10. num. 5. Nec textus in cap. 1. cap. cum sis 4. hoc titulo, ubi consensus, & votum in remanente in seculo requiruntur, ad hunc casum pertinent, sed procedunt, quando matrimonium manet integrum, nullâ culpâ conjugum maculatum, ob quam divortium fieri debeat. Sanchez dicto num. 15. Quod si dubites, qualiter de infidelitate, aut adulterio debeat constare, ut propter eam causam liceat innocenti religionem profiteri, dicendum quod ad validitatem professionis informiter satis est, ut hæc crimina admittantur, propter quæ separatio matrimonii fiat quoad thorum; sed in foro exteriori necesse est constare de crimine apostasiæ, aut lata sententia divortii, aut ea no-

torietate, quæ sufficiat, ut liceat propriâ auctoritate divertere, nec aliter professio jure emittitur, ut plenè explicat Sanchez dicto lib. 10. disput. 11. 12. & 21. Hæc autem, quæ diximus in hoc quarto casu, planè procedunt in conjugè innocente ad religionem transeunte; sed in adultero, aut infideli aliud servandum est, quia ij si repeti possunt in matrimonium, non habent jus alios repetendi, quia cum propter culpam eorum separatio fiat, prodesse illis non debet, ut à matrimonii thoro liberentur, si innocens repetitionis jure uti maluit: ita Glossa verbo *Redire*, in cap. ex literis, de divortio; & alii, quos refert, & sequitur Sanchez dicto lib. 10. disputat. 10. num. 3. æquitate enim repugnat, adulterum infidelem ex delicto suo commodum consequi, argumento legis itaque 12. vers. Sed furti, ff. de furtis. Quæ sententia sine dubio admittenda est, quando res integra est, & status nullius conjugis est immutatus: at si res non sit integra, multum interest, an innocens religionem profiteri, aut statum incompatibilem cum matrimonio suscipiat, veluti Ordines sacros; & in hoc casu adulter liberè poterit religionem profiteri, etiam irrequisito conjugè: an verò ex parte innocentis nulla status mutatio interveniat, quo casu adultero non licebit in præjudicium innocentis profiteri, nisi illo requisito, aut non contradicente, ut contra Salicetum, & alios defendit Sanchez dicta disputat. 10. à numero 12. Nec tunc obstat textus in cap. ex literis 5. de divortio, ex quo colligitur, adulteram jus habere repetendi virum ad cohabitandum: ergo non licebit innocenti invita adulterâ religionem ingredi. Nam respondendum est, ideo in eo textu uxori adulteræ repetitionem concedi, quia vir simili adulterio matrimonium violavit; nam aliam duxit uxorem, & ita adulterium perpetravit: nam licet per adulterium fiat separatio, non tamen quoad vinculum conjugum dissolvitur, cap. 1. & 2. cap. placuit 5. cum sequent. 32. q. 7. cap. gaudemus, in fine, de divortio. Trident. sess. 24. de matrim. can. 7. probavi latè in can. Concil. Illiber. Ubi autem uterque conjug adulterium commisit, à jure divortii petendi uterque repellitur, amissâ mutui delicti compensatione, cap. penult. & ult. de adult. Cum enim civiliter mulier accusatur de adulterio, causâ divortii aut dotis lucranda, alterius adulterii mutua compensatio admittitur, l. viro 39. l. cum mulier 47. ff. solut. matrim. quod procedit etiam post divortium aliud adulterium sequatur, dicto cap. ex literis. Quamvis si criminaliter agatur, compensationi locus non sit, nec possit mulier alio criminali

in alio iudicio experiri, l. 2. §. si publico, l. si uxor maritus adulterium perpetrasset, nō poterat
 13. §. iudex, ff. ad legem Juliam, de adulter. ullus conjugibus alio invito religionem in-
 unde cū in dicto cap. ex litteris, etiam gredi.

CAPUT XXVII.

(a) Idem.

Accedens ad præsentiam nostram I. mulier lachrymabiliter proposuit coram nobis, quod cū Vv. vir ejus (b) Elien. dioc. eam sibi in legitimo matrimonio copulasset, & per xx. ferè annorum spatium eidem cohabitans, prolem susceperat ex ea, volens tandem idem vir habitum assumere monachalem, postulabat humiliter ab eadem, ut tam pio proposito faveret ipsius: quæ propter multa verbera, & aliarum molestationum gravamina prædictus vir inferebat eidem, se ipsam asserens dimissuram, annuit votis ejus. Cūque idem vir ad domum de (c) Vendon. Cistren. Ordinis accedens, ibi religionis habitum assumpsisset, mulier ipsa transferens se ad domum monialium, nullo ibi religionis habitu assumpto, vel voto emisso conversionis, permansit ibidem, cui pro labore manuum suarum eadem moniales vitæ necessaria ministrabant. Processu verò temporis, cū idem vir ad seculum rediens, religionis habitum reliquisset, & eadem mulier se instanter ab eo petere reassumi, ipse illam recipere penitus contradicens, præter verba, quibus sæpe affecit eandem, sibi convicia plurima, & graves injurias irrogavit. Quocirca dil. v. per Ap. f. præc. m. quat. si resita se habet, & dicta mulier illius ætatis existit, ut de lapsu carnali illius merito valeat dubitari, dictum virum ut eam recipiat, eique affectum exhibeat conjugalem, per cens. eccl. ap. rem. (d) cogatis.

NOTÆ.

1. (a) *Idem.*] Ita etiam legitur in quarta collectio-
 ne, sub hoc tit. cap. unico; nullibi tamen ex-
 primitur cui referat Innocentius, nec inter ejus
 epistolas editas à Sirleto, & Bosqueto reperitur
 textus hic.

2. (b) *Eliensi.*] Diocesis est in Anglia, de qua

egi in capite postulasti, de rescriptis.

(c) *Vendon.*] An legendum sit *Vader*, five *Ven-
 der*, aut *Beruter*, non audeo asserere Manrique
 tom. 2. annal. Cisterc. anno 1148. cap. 16. num. 2.
 & anno 1150. cap. 11. num. 1.

(d) *Cogatis.*] Quia consensus ab ea præstitus
 nullus fuit, cū ex gravi metu esset extortus, juxta
 tradita in cap. 1. de his que vi.

CAPUT XVIII.

Honorius III. Episcopo, Decano, & Theaurario (a) Lingon.

Significavit nobis A. mulier, quod cū ipsa R. militi viro suo coram Decano sancti Quiriaci (b) Pruvenensis, vice bonæ memoriæ P. Archiepiscopi (c) Senonensis in hac parte fungente, licentiam concesserit Religionem intrandi, continentiam tamen voto eidem injuncto, & recepta fide ab ipsa, quod (d) perpetuo contineret, idem Decanus post factam professionem à milite antedicto in monasterio, in quo habitum assumpsit monachalem, asseruit ipsam debere religionem intrare, quamquam id primò non expressisset eidem, hoc expresso ipsa illi licentiam non dedisset: ac eam ad hoc per venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum Senonen. fecit pluries commoneri, propter quod eadem de consensu dicti Archiepiscopi nostrum super hoc consilium imploravit. Quocirca mandamus, quatenus si est ita, & talis ætatis, qua suspicio non possit haberi, ipsam votum continentiam observantem intrare monasterium compelli non permittatis.

NOTÆ.

1. (a) *Lingonensis.*] Ita restituo inscriptionem, &
 litteram hujus textus ex quinta compilla-
 tione Honorii III. cū male legatur in sexta colle-
 ctione, *Innocent. III. De Lingonensi* Ecclesia
 nonnulla notavi in cap. 8. de rescriptis.

(b) *Pruvenensis.*] Legendum esse *Pruvenensis*,

jam notavit Cironius in *presenti*; quæ Ecclesia sancti Quiriaci est Collegialis in diocesi Senonensi, sub Decanatu Pruvenensi.

(c) *Senonensis.*] Petri de Corbolio, de quo egi
 in cap. 1. de postul. Prælat.

(d) *Perpetuo contineret.*] In domo propria, sicut
 olim plures virgines, & viduæ castitatem pro-
 fitebantur, ut probat Cironius hic, & notavi